

Lausunto

26.02.2021

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatkeko

a) lukiokoulutuksen järjestäjän roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

1) Vastaavat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikkiin muihin ehdotuksiin on helppo yhtyä, mutta siitä, että koulutuksen järjestäjä voi tarjota kolmeen oppiaineeseen lukiodiplomin – kuvataiteeseen, liikuntaan ja musiikkiin – on vielä matkaa siihen, että koulutuksen järjestäjälle on realistista saada lain edellyttämä velvoite täytettyä. Jos lukiodiplomeista tulee yksi viidennen ylioppilastutkintokokeen korvaava näyttö ja jos lukiodiplomit otetaan korkeakouluhauissa huomioon, suurella todennäköisyydellä lukiodiplomien suorittajien määrä kasvaa merkittävästi ja sitä myötä myös sen kustannukset. Ehkä lainsäädännöllisesti, mutta miten tosiasiallisesti on yhdenvertaista, että pienemmän kunnan lukion opiskelija suorittaa lukiodiplomin kehittäjä/erityistehtävälukion järjestämän etäopintojakson avulla ja suurten opetuksen järjestäjien opiskelijat lähiopetuksessa. Sinänsä pakollisten tarjottavien diplomien määrä on perusteltu, koska musiikin, kuvataiteen ja liikunnan pakollisuus lukion opetussuunnitelmassa mahdollistaa pohjakurssien suorittamisen kaikille. Siitä, onko lukion tarjottava kaikki kolme diplomiiin

asti, vai riittääkö vähempikin diplomien määrä, tulisi arvioida vielä mm. kustannusten näkökulmasta. Toisaalta on annettava kaikille opiskelijoille mahdollisuus suorittaa lukiodiplomi erityisesti, jos siitä tulee osa korkeakoulujen opiskelijavalintaa.

Toisin sanoen, veloitteet tuovat kustannuksia ja yhdenvertaisuuden toteutuminen on oltava mittasuhteessa lukiodiplomien painoarvon kanssa.

Kannattamme kehittäjälukioiden roolin vahvistamista lukiodiplomien kehittämisessä. Tehtävä sopii hyvin kehittäjälukioiden tavoitteisiin. Jos lukiodiplomeissa edelleen säilytetään media, teatteri ja tanssi (kotitalous ja käsityö ehdotetaan muutettaviksi ja niiden tilalle yrittäjyys ja teknologia, joihin löytyy kehittämistehtävät) ja niihin on tarkoitus myös kehittäjälukioiden tarjota mahdollisuutta etäopintoihin, on joko annettava uusia kehittämistehtäviä tai annettava tehtävä erityistä koulutustehtävää hoitaville lukioille ja korvata se heille, esimerkiksi kehittäjälukioiden kautta. Toki on myös mahdollista, että nämä valinnaiset lukiodiplomit suoritetaan jatkossakin vain niissä lukioissa, joissa on tähänkin asti ollut siihen mahdollisuus.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Arvioinnin yhdenvertaisuus on tärkeä uudistuskohde: ilman arvioinnin kehittämistä lukiodiplomeista ei voida tehdä velvoittavia eikä korvaamaan ylioppilaskoetta, eikä varsinkaan ottaa osaksi korkeakoulujen opiskelijaksiottojärjestelmää. Arvioinnin mitoittajan ja toteuttajan tulee olla lukioista irrallinen, mahdollisimman puolueeton taho, ei yksittäinen lukio. Uuden "lukiodiplomilautakunnan" perustaminen vaatii paljon resursseja.

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Aikataulu on hyvin tiukka ottaen huomioon sen valtavan valmistelutyön mitä lukiodiplomien yhteismitallinen arviointi edellyttää. Selvityksessä ei tule selkeästi ilmi käykö lukiodiplomiksi esimerkiksi teatteridiplomi, huolimatta velvollisuudesta järjestää musiikki, liikunta ja kuvataide. Opiskelija edelleen saa valita minkä lukiodiplomin suorittaa. Tällöin kaikille seitsemälle lukiodiplomille on oltava yhteismitallinen arviointiasteikko ja -kuvaus sekä toimintamalli puolueettoman arvioinnin suorittamiseksi.

Muilta osin voimme yhtyä esitykseen: uuden ylioppilastutkinnon rakenteen muutos, 5. pakollinen kirjoitettava aine, on haaste niille lukiolaisille, jotka saavat nykyiselläänkin tutkinnon läpäistyä "rimaa hipoen". Lukiodiplomin painoarvon kasvattaminen toisi helpotusta niille lukiolaisille, joilla on

osaamista ja innokkuutta taito- ja taideaineissa. Suurin osa muutoksista koskee lainsäädännön päivittämistä, mikä ei ole este uudistukselle. Edelleen suurin este on velvoitteiden ja kustannusten kasvu sekä arvioinnin yhdenvertaisuus.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksessä voitaisiin selkeämmin tuoda esille se, että kotitalouden ja käsityön lukiodiplomit poistetaan, koska niihin ei nyt ole suurta kysyntää/mahdollisuutta opetuksen järjestäjillä tarjota, ja siksi ei koeta tarkoituksenmukaiseksi laatia niille yhdenvertaista arviointimallia ja mahdollisuutta suorittaa niitä esim. etäopetuksena (mikä siis on muutenkin melko haastavaa ko. oppiaineissa). Sen sijaan teknologia ja yrittäjyys on kehittäjälukioissa edustettuna ja siten on mahdollista luoda niille sisältöä ja toimintamalleja kaikkiin Suomen lukioihin. Matematiikan ja luonnontieteiden kehittämistehtävä- ja erityislukioverkostosta löytyy osaamista teknologiadiplomien toteutukseen.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemmasi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Velvoitetta ei tule asettaa, ei ainakaan kaikkiin kolmeen, ellei valtiosuudessa huomioida lisääntyviä kustannuksia täysimääräisesti.

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Jotta valinnaisia lukiodiplomeja suoritettaisiin jatkossakin, tulisi myös niiden arviointia ja sisältöjä kehittää samassa linjassa kuin velvoittavien.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä

pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Myös muiden lukiodiplomien kohdalla kehittäjä-/erityistehtävälukiot voisivat olla Opetushallituksen yhteistyötahona kehittämässä diplomien pedagogisia ratkaisuja.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä

ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjlukioiden kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kansallinen malli on todella tärkeä, mutta myös lopullinen näyttöjen arviointi. Tässä yksikään yksittäinen lukio ei voi olla osapuolena, kuten ei ole ylioppilastutkinnossakaan.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Arvioinnin yhdenvertaisuus on suurin este lukiodiplomien hyödyntämiselle opiskelijavalinnassa.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Olisi selkeämpää sanoa, että kotitalouden lukiodiplomin kehittämistä ei jatketa eli sitä ei jatkossa enää voi tarjota.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Teknologia ei ole oppiaine, toisin kuin käsityö. Siinä on robotiikkaa, jossa on mukana teknistä työtä, mutta myös ohjelmointia ja monialaista otetta eri teknologioiden hallintaan. Olisi selkeämpää sanoa, että käsityön lukiodiplomin kehittämistä ei jatketa eli sitä ei jatkossa enää voi tarjota.

Teknologiaosaamisen esille tuominen lukiossa on kannatettava tavoite. Lukiodiplomin tarjoaminen teknologiasta edellyttää esim. erityistehtävälukioverkostolta ja kehittäjälukioilta valmistelutyötä pohja- ja diplomikurssien luomiseen. Uudessa opetussuunnitelmassa laaja-alaiset taidot nostetaan esille perusopetuksen opetussuunnitelman tavoin. Tvt-aidot ja ohjelmointi jäävät osaksi eri oppiaineiden sisältöjä ja suoritustapoja. Teknologia on laaja-alainen kokonaisuus, jonka osia saadaan hyvin nivottua yhteen eri oppiaineiden kanssa suoritettaviin opintojaksoihin. Kehittäjälukiot voivat kerätä toimivia malleja ja lisäksi tarjota esim. etänä suoritettavia opintojaksoja teknologiadiplomin suorittamiseksi.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

Muutokset ovat tarpeellisia uudistuksen toteuttamisen kannalta.

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

2) Kyllä vastaavat suurelta osin

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

On mahdollista, että suoritusten määrä kasvaa ennakoidusta lukiodiplomien suorittajien määrästä, etenkin jos lukiodiplomilla on vaikutusta korkeakoulun opiskelijavalintaan. Siten kustannuksia voi tulla myös muiden kuin velvoittavien tai uusien lukiodiplomien osalta. Esimerkiksi teatteridiplomin ohjeistuksessa on tällä hetkellä paljon kehittämisen varaa. Kustannuksissa olisi syytä ottaa huomioon kaikkien lukiodiplomien kehittämistarve.

Vanhanen Maija
Viipurin Reaalikoulu Oy, Maunulan yhteiskoulu ja Helsingin
matematiikkalukio